

bataljong

Sterk beleid
voor jonge inwoners

De Brede Jeugdreflex

Voor sterk lokaal beleid voor
kinderen en jongeren

2021

Meer info vind je op:
www.bataljong.be/bjx

Meer, beter en breder lokaal beleid voor kinderen en jongeren

Het lokaal bestuur als regisseur van een brede jeugdreflex

CREDITS

Deze tekst kwam tot stand in samenwerking met de commissie breed jeugdbeleid.

Redactie:

Ilse Holvoet en Tieme Verlinde

Vormgeving:

Katrien Dellafaille en Koen Van Boxem

Een gemeente die voor kinderen en jongeren aangenaam is om in te leven, is verkeersveilig, biedt ruimte voor spel en recreatie, ondersteunt ouders bij de opvoeding van hun kinderen, heeft aandacht voor het leefmilieu en beschikt over kwalitatieve en toegankelijke vrijetijdsinfrastructuur. Dat zijn stuk voor stuk zaken waar iedereen zijn voordeel mee doet. Specifiek naar kinderen en jongeren toe gaat het in essentie over het creëren van mentale en fysieke ruimte, ervoor zorgen dat ze zich welkom voelen en alle kansen krijgen om zich ten volle te ontwikkelen, en dit beleid mee vorm mogen geven. Dit gebeurt vanuit de filosofie van de brede jeugdreflex.

Hoe realiseer je dat? Wat is je rol als lokaal bestuur¹? Hoe stippel je een adequaat beleid uit? En waarom eigenlijk? Deze visietekst geeft je een klare kijk op wat goed beleid voor kinderen en jongeren is en hoe je werkt aan een gemeente die voor alle kinderen en jongeren een fijne plek is om op te groeien.

---

¹ Als we spreken over 'lokaal bestuur', dan omvat dit voor ons de gemeentebesturen, OCMW's en alle daaraan gelinkte structuren van verzelfstandiging of samenwerking. Dat kunnen bijvoorbeeld intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zijn, autonome gemeentebedrijven, thematische regio's...

Snel naar...

- [Wat is de brede jeugdreflex?](#)
- [Waarom een brede jeugdreflex?](#)
- [Wie zijn de kernspelers voor de brede jeugdreflex?](#)
- [Hoe breng je de brede jeugdreflex in de praktijk?](#)
- [Lees meer over kind- en jongerenvriendelijk beleid](#)

Wat is de brede jeugdreflex?

WAT

De brede jeugdreflex is in hoofdzaak een filosofie, ingebed in de manier van denken en handelen van het lokaal bestuur. Beleidsmakers zetten bij alle beslissingen de bril van kinderen en jongeren op en toetsen waar mogelijk de beleidskeuzes af bij hen. Om deze reflex voor de toekomst te waarborgen, zijn er mechanismen die mensen eraan herinneren dat kinderen en jongeren een bijzondere doelgroep zijn die specifieke aandacht verdient. Het is bovendien een manier om het Kinderrechtenverdrag op lokaal niveau handen en voeten te geven. Een garantie voor kwalitatief beleid voor alle inwoners.

De brede jeugdreflex:

- Is een automatisme bij alle kernspelers in lokaal beleid, dat verankerd is in visie, strategie en werking van het lokaal bestuur.
- Realiseert over beleidsdomeinen heen de rechten van kinderen en jongeren en is een garantie voor kwalitatief beleid voor alle inwoners.
- Maak je voor en met kinderen en jongeren die in de gemeente wonen en komen en brengt hun leefwereld binnen in het beleid.

Kinderrechten bieden een kader waarbinnen oog is voor de noden van kinderen en jongeren, gehoor wordt gegeven aan hun stem en diegenen in maatschappelijk kwetsbare situaties steeds op de radar blijven staan.

— Lisa De Roeck, inhoudelijk stafmedewerker
Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi)

Waarom een brede jeugdreflex?

WAAROM

Een brede jeugdreflex brengt de kinderrechten in de praktijk

→ WAAROM KINDERRECHTEN WAARBORGEN?

België ratificeerde het Kinderrechtenverdrag en gaf zo ook lagere bestuursniveaus beleidsverantwoordelijkheid om de kinderrechten in de praktijk om te zetten. Meer nog, de VN-Habitat conferentie (1996) stelt dat het implementeren van de kinderrechten inhoudt dat er gebouwd wordt aan een leefbare en duurzame samenleving. En laat dat net de kerntaak van een lokale overheid zijn.

→ INTERACTIEVE RECHTEN : KINDEREN BAAS?

'Kindvriendelijkheid' betekent niet dat kinderen en jongeren de 'baas' worden in de samenleving. Het betekent wél dat de belangen van kinderen en jongeren in discussies binnengebracht wordt naast andere, vaak beter vertegenwoordigde, belangen. Eigen aan rechten in het algemeen, is dat ze vorm krijgen in interactie met de rechten van andere groepen. Een lokaal bestuur staat in de ideale positie om het samenspel – en soms de confrontatie – tussen de verschillende rechten te regisseren.

→ KINDEREN, EN JONGEREN?

Het Kinderrechtenverdrag beschouwt iedereen die jonger is dan 18 als een 'kind'. Om duidelijk te maken dat ook tieners en jongeren erbij horen, spreken wij soms over kind- en jongerenvriendelijkheid. 'Kindvriendelijkheid' gaat immers over de impact van beleidsbeslissingen op de leefwereld van jonge kinderen, over tieners tot adolescenten.

Het welbevinden van kinderen en jongeren is de ultieme barometer voor een gezonde woonomgeving, een democratische gemeenschap en een goed bestuur².

² Unicef 1996, Habitat II World Conference on Human Settlements

De leefwereld van kinderen en jongeren gaat breed

WAAROM

→ LEEFWERELD START LOKAAL

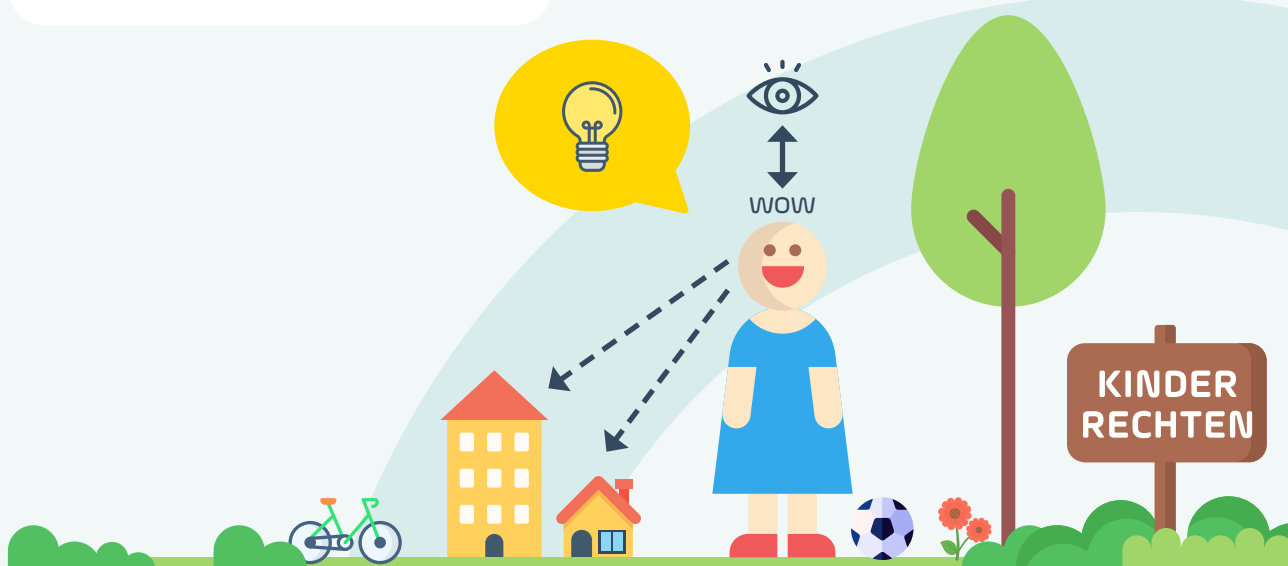
De leefwereld van kinderen begint bij uitstek in de gemeente waar ze opgroeien. Naarmate ze ouder worden, breidt hun leefwereld uit naar steeds meer en bredere contexten: van hun gezin naar school en vrijetijdsbesteding, van de eigen stad of gemeente naar verder weg. Het mag duidelijk zijn dat lokale besturen en vele vormen van intergemeentelijke samenwerking en wat zij beslissen, een impact heeft op de leefwereld van alle kinderen en jongeren die daar wonen of komen.

→ LEEFWERELD GAAT BREED

Als je kijkt naar een doorsnee dag in het leven van een driejarige, een negenjarige, een tiener en een adolescent, dan wordt snel duidelijk dat zij met heel wat aspecten van het lokaal beleid in aanraking komen. Het gaat niet enkel over vrije tijd of onderwijs, maar ook over hoe zij zich verplaatsen, hoe zij zich voelen, of ze een veilige thuis hebben waar ze kunnen studeren, of ze ruimte hebben in de buurt om vrienden te ontmoeten en zich te ontspannen...

→ KENNIS OVER LEEFWERELD IS ESSENTIEEL

Vertrekken vanuit een integraal leefwereldperspectief om te komen tot goed beleid voor kinderen en jongeren, veronderstelt kennis over deze leefwereld. Deze kennis opbouwen vergt een goede, permanente dialoog en duurzame interactie tussen het lokaal bestuur en kinderen en jongeren. Een lokaal bestuur moet investeren om 'jong zijn' op een juiste manier in beeld te brengen en voeling te krijgen en te houden met kinderen en jongeren en wat er bij hen leeft.

→ 1000 JONGEREN, 1000 VERHALEN

'Kinderen en jongeren' is een groep in verschillende ontwikkelingsfasen en met heel diverse achtergronden, leefwerelden en ervaringen. Ze hebben elk hun eigen verhaal. Om zicht te krijgen op kinderen en jongeren in al hun diversiteit, moet een lokaal bestuur zoeken naar diverse manieren om in interactie te gaan met jonge inwoners. Daarbij moet een lokaal bestuur inspelen op de verschillende vaardigheden en contexten van jonge inwoners. Pas dan is de oefening van het leefwereldgericht werken geslaagd.

→ GEÏNTEGREERD BELEID

Een goed beleid voor kinderen en jongeren vraagt een aangepaste manier van denken in alle beleidsdomeinen en bestuursniveaus. Het is een beleid dat een doelgroepgestuurde logica in zich draagt, dat de werkelijkheid benadert vanuit het oogpunt van kinderen en jongeren. Daartoe nemen verschillende spelers een rol op:

- Politici en ambtenaren als vertegenwoordigers van het lokaal bestuur dat de eindverantwoordelijkheid draagt in het installeren en bewaken van de brede jeugdreflex;
- Kinderen en jongeren als de doelgroep;
- Andere betrokkenen als spelers die mee handen en voeten kunnen geven aan de brede jeugdreflex.

De brede jeugdreflex zorgt ervoor dat kinderen en jongeren gehoord worden over hun ganse leefwereld, zeker over die domeinen waar ze niet automatisch mee gelinkt worden.

— Amber Daniëls, jeugdconsulent Wuustwezel

Lokale besturen maken het verschil

WAAROM

→ GRIJP DE BELEIDSAUTONOMIE DIE JE HEBT

Lokale besturen kunnen vandaag volledig zelf hun beleid voor kinderen en jongeren vorm geven.³

Dat is een goede zaak en maakt steeds meer lokaal beleid voor kinderen en jongeren in Vlaanderen mogelijk. Van alle overheidsniveaus staan lokale besturen en de structuren waarbij zij betrokken zijn, het dichtst bij de leefwereld van kinderen en jongeren. Ze zijn dus best geplaatst om in te schatten hoe ze een beleid kunnen voeren met en voor deze kinderen en jongeren, en om in te schatten wat hun noden en behoeften zijn.

³ Door de stopzetting van het Vlaamse prioriteitenbeleid en de overheveling van de vroegere sectorale subsidies voor jeugd in het Gemeentefonds vanaf 1 januari 2016.

→ ALLES KAN ALTIJD BETER

Het ideale beleid voor burgers, inclusief kinderen en jongeren, is een eeuwig streven. Er zijn steeds mogelijkheden om het morgen nog beter en nog breder te doen, om steeds meer beleidsdomeinen en partners te betrekken op een manier die steeds meer positieve impact heeft op de leefwereld van kinderen en jongeren.

→ SPEEL IN OP DE SNEL VERANDERENDE SAMENLEVING

Een goed uitgewerkt lokaal beleid voor kinderen en jongeren biedt een strategie om actief betrokken te blijven bij en om in te spelen op de snel veranderende realiteit en de impact hiervan op kinderen en jongeren. Immers, beleidsacties die vandaag effectief zijn, kunnen morgen hun doel al voorbijschieten.

→ HET LEVEN STOPT NIET AAN DE GEMEENTEGRENS

De leefwereld van kinderen en jongeren stopt niet bij de grenzen van de gemeente, en hun noden en behoeften overstijgen vaak de mogelijkheden van het lokale bestuursniveau. Daarom is intergemeentelijke samenwerking een belangrijk instrument om in te spelen op deze diverse noden en behoeften. Bovendien biedt het de kans om na te denken over waar schaalvoordelen kunnen gecreëerd worden.

Beleed is nooit af,
ideaal beleid is een
permanent streven.

— Bruno Smet, Dienst Jeugd Evergem

Wie zijn de kernspelers voor de brede jeugdreflex?

WIE

Goed lokaal beleid voor kinderen en jongeren krijgt vorm door het partnerschap tussen het lokaal bestuur met haar ambtenaren en politici, en kinderen en jongeren. Ook andere betrokkenen, zoals middenveldorganisaties, kunnen ambassadeurs worden van de brede jeugdreflex. Alles staat of valt met hoe zij zich tot elkaar verhouden, elk vanuit zijn eigen rol.

KINDEREN & JONGEREN

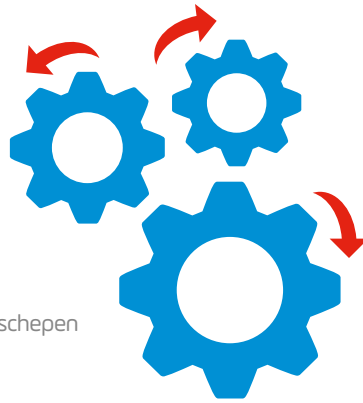
participeren

- via jeugdraad
- via ...

POLITICI

mandateren & beslissingskader

- gemeenteraad + schepencollege + schepen

AMBTENAREN

aanleveren & expertise

- brede jeugdreflex
- 5 rollen:
  - > manager
  - > beleidsmedewerker
  - > netwerkmanager
  - > jeugdwerker
  - > administratieve kracht

→ **KINDEREN EN JONGEREN** zijn expert over hun eigen leefwereld. Ze zijn niet enkel onderwerp van beleid, ze maken ook mee het beleid. Dit kan in jeugdleden zijn, maar ook vele andere vormen van participatie aan het beleid zijn mogelijk en nodig. Het is de taak van lokale besturen om deze leefwereld te leren kennen. Ook organisaties die werken met en voor kinderen en jongeren, kunnen een rol spelen in het uitbreiden van de kennis van de leefwereld van kinderen en jongeren.

→ **POLITICI MET LOKAAL MANDAAT**, met de schepen van jeugd op kop, bepalen het lokale beleid en beslissen over het meerjarenplan en de te halen doelstellingen. Zij zetten op politiek niveau het beslissingskader uit en mandateren ambtenaren om de brede jeugdreflex in de praktijk te brengen.

Beleidsvoorbereiding en -uitvoering is de taak van ambtenaren. Er zijn ambtenaren (al dan niet in jeugddiensten) die dagelijks met en voor kinderen en jongeren werken. Daarnaast hebben nog veel meer ambtenaren een rol te spelen. Belangrijk is dat de juiste competenties aanwezig zijn en dat mandaten zijn toegewezen.

Het lokaal bestuur is met haar politici en ambtenaren verantwoordelijk voor het verspreiden, installeren en bewaken van de brede jeugdreflex binnen het lokaal bestuur en bij andere belanghebbenden. Het gaat hiervoor in interactie met kinderen, jongeren en andere belanghebbenden. Het doel is een beter lokaal beleid dat de Kinderrechten realiseert, en dat fysieke en mentale ruimte creëert voor kinderen en jongeren.

Wat is de rol van elk van de drie kernspelers?

- Kinderen en jongeren
- Politici
- Ambtenaren

Kinderen en jongeren

→ EEN ACTIEVE ROL

Kinderen en jongeren geven mee de samenleving vorm. Ze gebruiken de ruimte, nemen ruimte in en gaan in interactie met die ruimte en de andere mensen die zich daar bewegen.

→ UITBREIDENDE LEEFWERELD

De gemeente is bij uitstek de plaats waar alles begint. Naarmate kinderen ouder worden, breidt hun leefwereld uit en verwerven ze steeds meer autonomie. Ze krijgen meer grip op hun leven, maken meer keuzes zelf. Eén van die keuzes is bijvoorbeeld met wie ze zich gaan groeperen, in het jeugdwerk en in meer spontaan ontstane groepen van gelijkgezinden.

→ SPECIFIEKE AANDACHT VOOR JONGE INWONERS IN KWETSBARE SITUATIES

Er zijn heel wat factoren die maken dat een belangrijk aandeel kinderen en jongeren een kwetsbare positie hebben in de samenleving. Het kan gaan om een beperking, een migratie-achtergrond, of om opgroeien in armoede. Door die kwetsbare positie worden kinderen, jongeren, maar ook gezinnen, met meer en vaak hogere drempels geconfronteerd wat betreft deelname

→ VAN DIALOOG NAAR BELEID

Het is de taak van elk lokaal bestuur om in dialoog te gaan met deze gezinnen en jonge inwoners. Lokale besturen moeten hun noden en behoeften kennen, zich bewust worden van kwetsuren en van de drempels die in het aanbod en beleid aanwezig zijn en daarop inspelen bij het uittekenen van het lokale beleid.

→ KRACHT BINNEN DE SAMENLEVING

Kinderen en jongeren zijn een sterke kracht binnen de samenleving. Het is voor een lokaal bestuur een uitdaging om daar op een eerlijke manier mee om te gaan. Een bestuur moet loslaten wat mag, vastnemen wat moet. Schijnbaar conflicterende belangen met elkaar in dialoog laten gaan om zo te komen tot de beste voorstellen. Kinderen en jongeren hebben het meest baat bij een coachend bestuur, niet bij een veelheid aan regelgeving.

aan het maatschappelijke leven, de uitbouw van een eigen sociaal (ondersteunend) netwerk en toegang en gebruik van hulp- en dienstverlening. Drempels zijn niet alleen financieel. De bekendheid van het aanbod, de vorm, het publiek, de taal, de cultuur... kunnen ook een drempel vormen. Net als (het gebrek aan) vertrouwen, mogelijke taboes, een gevoel van erkenning.

Eén op vijf of 20% van de bevolking is jonger dan 20 jaar. Het is evident dat we naar die stemmen luisteren. Bij meetellen en meebeslissen start trots en actief burgerschap.

— Hannes Vanmeenen, programmaregisseur kind- en jongerenvriendelijke stad Kortrijk

De rol van andere betrokkenen

Naast de kinderen en jongeren zelf en personen gelinkt aan het lokaal bestuur, zijn er ook personen die door hun werk, hun vrije tijd of privé-situatie... betrokken zijn op het leven van kinderen en jongeren. Zij kunnen vanuit hun persoonlijke of werkervaring mee vorm geven aan een kwalitatief beleid voor jonge inwoners in de gemeente, stad of regio en zo mee het draagvlak voor de brede jeugdreflex verbreden. We noemen hen 'andere betrokkenen'.

De groep van andere betrokkenen zien we als een heel uiteenlopende groep: van ouders, voogden en buurtbewoners over zowel vrijwillig als geprofessionaliseerd jeugdwerk en andere zelforganisaties, naar kinderopvang, onderwijs, deeltijds kunstonderwijs, sportclubs, bijzondere jeugdhulp, (jeugd)welzijnsorganisaties en andere dienstverlening specifiek voor kinderen en jongeren zoals bijvoorbeeld logopedisten.

**"It takes a village
to raise a child."**

(Afrikaans spreekwoord)

De intensiteit van de relatie tussen het lokaal bestuur en deze andere betrokkenen kan verschillen al naargelang de impact die het lokaal bestuur via hen verwacht te hebben op het leven van kinderen en jongeren. Dit kan gaan van:

- Het louter weten van elkaars bestaan;
- Andere betrokkenen met elkaar verbinden in een netwerk;
- Over het ad hoc samenwerken en actief doorverwijzen;
- Tot het samen beleid voeren via partnerschappen, subsidiëring, convenanten...

Het realiseren, uitdragen en bewaken van de Kinderrechten is een gedeelde verantwoordelijkheid van het lokaal bestuur en de andere betrokkenen. Lokale besturen dragen de verantwoordelijkheid voor de beleidsdomeinen die de directe leefwereld van kinderen en jongeren raken. Zij onderzoeken de noden en behoeften van kinderen en jongeren, en bekijken van daaruit wat ze kunnen ondernemen. De andere betrokkenen helpen mee bouwen aan een kind- en jongerenvriendelijke samenleving.

Ook andere bestuursniveaus zijn betrokken partij bij het lokale beleid voor kinderen en jongeren. Een lokaal bestuur kan bij hen pleiten voor de toepassing van de brede jeugdreflex.

→ KRIJTLIJNEN EN VERANKERING

Politici, waaronder de schepen van jeugd, bepalen het gemeentelijke beleid en beslissen over het meerjarenplan en de te halen doelstellingen. Zij zetten op politiek niveau het beslissingskader uit en verankeren de brede jeugdreflex in het beleid. Dit verankeren gebeurt door:

- De aandacht voor de invloed van beleidsbeslissingen op de leefwereld van kinderen en jongeren vast te leggen in procedures;
- In het meerjarenplan expliciet duidelijk te maken dat het bestuur structureel zal rekening houden met belangen van kinderen en jongeren;
- Binnen het lokaal bestuur én naar burgers toe duidelijk communiceren dat het beleid de brede jeugdreflex centraal stelt;
- Mandaten aan ambtenaren toe te wijzen voor de uitvoering en opvolging van de brede jeugdreflex.

→ BESLISSEN EN DAGELIJKS BEHEER

Binnen het lokaal bestuur is de gemeenteraad het belangrijkste bestuursorgaan. De gemeenteraad vertegenwoordigt immers de bevolking van de gemeente en bestaat uit rechtstreeks verkozen leden. Daar wordt het meerjarenplan goedgekeurd met daarin de missie, visie, doelstellingen, acties en het budget van het lokaal bestuur. Het dagelijks bestuur is in handen van het college van burgemeester en schepenen. Het schepencollege staat onder meer in voor de voorbereiding en de uitvoering van de beslissingen van de gemeenteraad.⁴

⁴ <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/werking-bestuur/gemeente>

Het meerjarenplan is de lijm tussen de kernspelers van lokaal beleid voor kinderen en jongeren

— Ilse Holvoet, stafmedewerker Bataljong

Ambtenaren

WIE

→ BELEIDSVOORBEREIDING, -UITVOERING EN -OPVOLGING

Ambtenaren bereiden het beleid voor, voeren het uit en volgen het op. Ambtenaren bouwen een netwerk op tussen diensten, burgers en andere belanghebbenden binnen hun beleidsdomein. Ze zijn de voelsprietten waarmee het lokaal bestuur speurt naar noden en behoeften bij de doelgroep(en), doen op basis daarvan voorstellen voor het beleid en gaan partnerschappen aan voor de realisatie van dat beleid.

→ ELK BELEIDSDOMEIN

Voor een lokaal bestuur dat werk wil maken van de brede jeugdreflex, is duidelijk dat elk beleidsdomein raakpunten heeft met de leefwereld van kinderen en jongeren. Het beleid voor kinderen en jongeren is dus geen exclusiviteit voor een enkele dienst, maar zit verspreid over de verschillende diensten, verschillende ambtenaren met verschillende invalshoeken en competenties (kennis, vaardigheden en attitudes).

Op die manier zorgt de brede jeugdreflex voor een kwaliteitsdynamiek over beleidsdomeinen heen.

★ kwaliteitsdynamiek ★

→ IEDEREEN EEN KINDERRECHTENBRIL

Het bewaken en verdedigen van de kinderrechten is een rol die weggelegd is voor iedereen die betrokken is bij het lokale beleid, ongeacht het beleidsdomein of de rol die iemand opneemt.

→ VERSCHILLENDE ROLLEN

Om de brede jeugdreflex werkelijk vorm te geven, is het nodig dat verschillende rollen toegewezen worden aan ambtenaren. Deze rollen kunnen verspreid zijn over verschillende personen en diensten, of een persoon kan meerdere rollen opnemen. Deze ambtenaren noemen we 'jeugdambtenaren':

1. **Manager;**
2. **Beleidsmedewerker;**
3. **Netwerkmanager;**
4. **Jeugdwerker;**
5. **Administratieve kracht.**

1. De rol van manager

De manager bewaakt en coördineert binnen de administratie het beleid voor kinderen en jongeren.

Als men beleid voor kinderen en jongeren wil verankeren binnen het brede lokale beleid, dan verdient dit aandacht op het hoogste niveau binnen de administratie. Hoe draagt het beleid voor kinderen en jongeren bij aan de doelstellingen binnen het bestuursakkoord en meerjarenplan? Wie volgt dit financieel op qua planning, opvolging en evaluatie? Hoe worden relevante thema's geagendeerd op het managementteam? Het is aan de manager om dit te bewaken, maar het is aan elke individuele ambtenaar om zijn of haar mandaat op te nemen.

2. De rol van beleidsmedewerker

De beleidsmedewerker is inhoudelijk specialist en adviseur op vlak van (een aspect van) de leefwereld van kinderen en jongeren en van het lokale beleid daarrond.

De ambtenaar die deze rol opneemt, voedt zijn leidinggevende/ algemeen directeur/ college met kennis over kinderen, jongeren en jeugdbeleid. Hij kent hun leefwereld en is het aanspreekpunt voor management, collega's en derden. Elke dag opnieuw toetst hij zijn kennis en bouwt hij ze verder uit. In kleinere gemeenten zal deze rol vaak samenvallen met deze van manager of netwerker, in grote steden zullen meerdere experts-beleidsmedewerkers nodig zijn.

3. De rol van netwerkmanager

De netwerkmanager bouwt bruggen tussen diensten en mensen op vlak van beleid voor kinderen en jongeren en streeft steeds naar een win-win voor alle betrokken partijen.

Beleid voor kinderen en jongeren is categoriaal beleid omdat deze leeftijdsgroep een categorie is in de bevolking. We kunnen niet voldoende herhalen dat zeer veel lokaal beleid impact heeft op kinderen en jongeren. Dit wil zeggen dat elke dag netwerken moeten gebouwd en onderhouden worden binnen de administratie. Veel diensten zijn betrokken bij het beleid voor kinderen en jongeren, en veel diensten kunnen (vroeg of laat) een rol gaan spelen in beter beleid voor kinderen en jongeren.

Naast de diensten zijn er binnen het grondgebied zeer veel jongeren, groeperingen, adviesraden en andere betrokkenen... die relevant zijn voor het lokaal beleid voor kinderen en jongeren. Dat netwerk kennen, onderhouden en uitbreiden is een permanente opdracht wanneer men het beleid voor kinderen en jongeren actueel wil houden. Die rol is weggelegd voor de netwerkmanager.

4. De rol van jeugdwerker

De jeugdwerker is degene die het gemeentelijk vrijetijdsaanbod organiseert, aanstuurt en uitvoert.

Een lokaal bestuur moet steeds goed afwegen of het wel opportuun is om zelf vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren uit te werken. Aanvulling op de private markt kan, concurrentie is niet wenselijk. De jeugdwerker is degene die dit evenwicht bewaakt. We denken hier niet alleen aan vrijetijdsaanbod, maar ook aan straathoekwerk, (speel)pleinwerk, jeugdobbouwwerk en de coaching van animatoren.

Vanuit die rol is de jeugdwerker degene die met de voeten in de klei staat, die de expertise heeft om voeling te houden met de leefwereld van kinderen en jongeren en met hen in interactie gaat. De jeugdwerker coördineert het vergaren van kennis over de leefwereld van kinderen en jongeren en deelt deze met de andere rollen.

[Om meer te lezen hierover, ga naar 'regie van het vrijetijdsaanbod'.](#)

5. De rol van administratieve kracht

De administratieve kracht verzorgt de formele kant van het beleid.

Bij de uitvoering, opvolging en evaluatie van beleid komen heel wat formele zaken kijken: verslag nemen, rapporteren, inventariseren en evalueren vanuit de praktijk. Bovenstaande rollen kunnen daardoor niet losgekoppeld worden van deze rol.

Hoe breng je de brede jeugdreflex in de praktijk?

HOE

Als regisseur van het lokale beleid voor kinderen en jongeren heeft het lokale bestuur verschillende verantwoordelijkheden:

- Brede jeugdreflex verankeren in visie, strategie en werking
- Kinderen en jongeren betrekken bij het beleid
- Regie van het vrijetijdsaanbod

Verankering in visie, strategie en werking

→ ANDERS GAAN DENKEN

Om de brede jeugdreflex waar te maken, is een verandering nodig in het denken van mensen. Hoe het beleid vorm krijgt en uitgevoerd wordt, hangt volledig af van mensen, zowel binnen als buiten het lokaal bestuur. Om iedereen mee te hebben en te houden in de focus op kind- en jongeren-vriendelijkheid, moet de brede jeugdreflex als filosofie verankerd worden in strategie en werking.

→ MANDAAT, TIJD EN MIDDELEN

Wil een lokaal bestuur 'jong zijn' op een juiste manier in beeld brengen en voeling krijgen en houden met kinderen en jongeren en wat er bij hen leeft, dan trekt het medewerkers aan met de nodige kennis en vaardigheden. Om effectief die rol te kunnen vervullen, kent het bestuur deze medewerkers daarvoor expliciet het mandaat toe om in interactie te gaan met kinderen en jongeren. Het is belangrijk dat zij alle instrumenten en competenties hebben om deze brugfunctie te kunnen waarmaken en de tijd en middelen krijgen om zich deze manier van werken eigen te maken.

→ DRAAGVLAK VERBREDEN

Het creëren van politiek en ambtelijk draagvlak voor een brede jeugdreflex start met het bij elkaar brengen van enkele believers, ambassadeurs die mee aan de kar trekken. Zij kunnen helpen het draagvlak te breiden, een verhaal te creëren waar mensen deel van willen uitmaken. Dat gebeurt door veel een-op-eengesprekken, focusgesprekken en andere momenten waarop mensen uit verschillende diensten elkaar ontmoeten en samen nadenken over hoe het lokaal bestuur als geheel kinderrechten kan in de praktijk brengen.

→ KINDVRIENDELIJKE STEDEN EN GEMEENTEN

Dit zijn steden en gemeenten die er voor kiezen om hun beleid voor kinderen en jongeren 'gedragen te verankeren' binnen het algemene beleid⁵. Dit wil zeggen dat de verschillende diensten weten welke doelstellingen effect hebben op kinderen en jongeren en welke acties bijdragen tot een beter beleid voor kinderen en jongeren. Op basis van een grondige analyse en bevraging bij kinderen en jongeren, bij het middenveld en bij de gemeentediensten zelf, plaatsen ze deze gedragen acties in het strategisch meerjarenplan.

⁵ Voor visie en meer info over het label, surf naar www.kindvriendelijkestedenengemeenten.be. Check ook onze toolkit op <https://bataljong.be/kvsg-toolkit>.

Kinderen en jongeren betrekken bij het beleid

HOE

Participatie is een fundamenteel recht van kinderen en jongeren en lokale besturen hebben hier een belangrijke rol in te vervullen omdat ze een grote invloed hebben op de directe leefomgeving van kinderen en jongeren. Kiezen voor participatief besturen betekent een klimaat scheppen voor participatie die bottom-up ontstaat en zelf eerlijke participatie-initiatieven opzetten. Het resultaat is een goed beleid voor, door én op maat van kinderen en jongeren⁶.

→ PARTICIPATIE ALS EEN RECHT VAN KINDEREN EN JONGEREN

Kinderen en jongeren zijn experts op het vlak van hun leefwereld. Sterk lokaal beleid met aandacht voor kinderen en jongeren geeft hen een stem en zorgt ervoor dat er geluisterd wordt naar wat zij te zeggen hebben.

→ WISSELWERKING

In de kern betekent beleidsparticipatie van kinderen en jongeren dat er een wisselwerking is tussen het lokaal bestuur en kinderen en jongeren, die resulteert in invloed op het beleid. Daarbij hebben kinderen en jongeren het recht om wel of niet te participeren, ontwikkelen ze hun competenties en zien we participatie als een investering in de lokale democratie en de toekomst van de gemeente.

→ PARTICIPATIE ALS INSTRUMENT

Voor een lokaal bestuur is participatie een instrument om:

- Initiatieven te detecteren die van onderuit groeien en te weten of en welke ondersteuning deze initiatieven nodig hebben;
- Een netwerk uit te bouwen van mensen en organisaties die iets kunnen betekenen voor elkaar en voor het beleid;
- Beleidsdoelstellingen te formuleren die de juiste antwoorden bieden op wat de burger werkelijk nodig heeft. Dat maakt het beleid effectiever (doelen bereiken) en efficiënter (middelen voor de juiste zaken inzetten) dan wanneer niet ingespeeld wordt op werkelijke noden en behoeften;
- Draagvlak te creëren voor het beleid. Participatie is een middel om bestuurders de legitimiteit te geven om beleid te maken samen met de burger, een aanvulling op het mandaat dat politici krijgen bij de verkiezingen.

→ PARTICIPATIE ALS INVESTERING IN KINDEREN EN JONGEREN

Kinderen en jongeren ontwikkelen competenties door deel te nemen aan het beleidsproces. Ze doen er kennis op over beleidsthema's en hoe het lokaal bestuur werkt, leren kritisch denken en in team werken, leren komen tot consensus, trainen zich in attitudes als luisteren naar anderen/ andere meningen en rekening houden met elkaars sterktes en zwaktes, en zoveel meer.

⁶ Lees onze visie op beleidsparticipatie van kinderen en jongeren op <https://bataljong.be/beleidsparticipatie>.

→ PARTICIPATIE ALS INVESTERING IN LOKALE DEMOCRATIE

Jonge inwoners verantwoordelijkheid geven is een investering. Een lokaal bestuur investeert in de lokale democratie als het toont dat het in kinderen en jongeren gelooft en hen als volwaardige burgers effectief een stem geeft in het beleid. Het versterkt kinderen en jongeren in die rol. Zo zijn zij beter dan voorheen in staat zijn om af te wegen of ze ergens (mee) voor in de bres gaan springen of niet en legt het lokaal bestuur de basis voor een groep inwoners met een hart voor de gemeente die bereid zijn om zich voor de gemeenschap in te zetten.

→ PARTICIPATIE ALS INVESTERING IN DE TOEKOMST VAN DE GEMEENTE

Tijd en mensen investeren in de participatie van kinderen en jongeren is ook investeren in de toekomst van de gemeente. Wat goed is voor kinderen en jongeren, is in vele gevallen ook goed voor volwassenen. Denk aan een goede luchtkwaliteit, een veilig doorsteekbare dorpskern of stadscentrum voor voetgangers en fietsers, een vlotte doorverwijzing tussen (gemeentelijke) diensten, het bewaken van de kwaliteit van woningen, propere straten en pleinen... Een beleid dat afgestemd is op de zwakste schakels in de samenleving, houdt de ketting van het volledige beleid sterk.

|| Jongeren zijn onze toekomstige vertegenwoordigers, beleidsmensen en meer. De realisatie van een sociaal beleid in dialoog met inwoners, kinderen en jongeren zorgt voor een gedragen beleid. Het is de sleutel tot succes.

— Christoff Van Acker, jeugddienst Lochristi

Regie van het vrijetijdsaanbod

HOE

Een lokaal bestuur dat de regie van het vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren op haar grondgebied regisseert, streeft naar een goed, gefundeerd en uitgebalanceerd aanbod voor kinderen en jongeren.

→ GEMEENTELIJK JEUGDAANBOD

Quasi elke gemeente heeft ook zelf een aanbod dat relevant is voor kinderen en jongeren. Bataljong gebruikt 'jeugd aanbod' als verzamelterm voor alles wat de gemeente zelf organiseert en onderneemt naar kinderen en jongeren in hun vrije tijd. We zien jeugd aanbod niet als louter programmatie, maar breder, als alle actiegericht en/of proactief inspelen op reële noden en behoeften van kinderen en jongeren. Dat kan bijvoorbeeld door het voorzien van speel- en ontmoetingsmogelijkheden in de publieke ruimte.

→ RUIMTE CREËREN EN PERMANENTE DIALOOG

Niet enkel activiteiten programmeren, maar ook ruimte creëren en faciliteren voor kinderen en jongeren, valt onder de term vrijetijdsaanbod. Bataljong ziet lokaal vrijetijdsaanbod als een doelgericht onderdeel van een integraal beleid voor kinderen en jongeren en als een hefboom voor directe en permanente dialoog met kinderen en jongeren waarbij het lokaal bestuur streeft naar een complementariteit met bestaande verenigingen, initiatieven of dynamieken om het lokaal vrijetijdsaanbod uit te bouwen en/of aan te vullen.

→ FLANKEREND JEUGDAANBOD OP BASIS VAN NODEN EN BEHOEFTE

Een goed lokaal vrijetijdsaanbod is volgens Bataljong een jeugd aanbod dat:

- Gestoeld is op een duidelijke visie, die bepaalde keuzes impliceert;
- Is onderling afgestemd, door een analyse, met alle gemeentediensten die een aanbod hebben naar jeugd;
- Is complementair aan het particulier (jeugd) aanbod in de gemeente;
- Noden, behoeften en blinde vlekken blootlegt en hierbij de keuzes afweegt;
- Is naast activiteiten programmeren en jeugdwerk ondersteunen, ook het faciliteren van ruimte en (speel)kansen bieden.

→ ONDERSTEUNING VAN PARTICULIERE JEUGDWERKINITIATIEVEN

In weinig landen of regio's is het jeugdwerklandschap zo divers, dynamisch en vooral gedragen door vrijwilligers als in Vlaanderen. Deze uniciteit schatten we naar waarde en verdient blijvende ondersteuning. Binnen het bestaande landschap zou een goed beleid zelforganisaties⁷ moeten stimuleren. Zelforganisaties zijn immers een context waarbinnen jongeren vanuit hun perspectief kunnen experimenteren, ontmoeten, verkennen en beleven. Of om het anders te zeggen, goed beleid voor kinderen en jongeren omvat automatisch een goed door-dacht jeugdwerkbeleid. Waarbij we jeugdwerk graag zeer breed gedefinieerd zien.

⁷ Onder 'zelforganisatie' verstaan we jongeren die samen iets ondernemen, zonder de steun, van enige overheid bijvoorbeeld.

→ RUILLOGICA

Tussen een jeugdwerkinitiatief en een lokale overheid wordt uitgewisseld. Het jeugdwerk realiseert mee wat de lokale overheid wil nastreven in een samenleving. De lokale overheid ondersteunt het jeugdwerk voldoende, opdat het die taak kan waarmaken. Een jeugdwerkinitiatief mag verwachten dat een lokale overheid een kader schept waarin het kan overleven als wat het wil zijn.

→ EEN KADER VOOR ONDERSTEUNING

Hoe dat kader eruit ziet, is niet hetzelfde voor alle jeugdwerkinitiatieven. Die verschillen worden lang niet altijd erkend in het huidige lokaal jeugdwerkbeleid. Idealiter wordt per initiatief bekeken 'wat is er nodig?' en 'hoeveel is nodig?'. Een particuliere speelpleinwerking kan compleet andere noden hebben dan een jeugdbeweging. We moeten terug naar de essentie opdat een jeugdwerkbeleid een zo groot mogelijke meerwaarde zou creëren.⁸

⁸ Inspiratie over hoe je jeugdwerkinitiatieven ondersteunt, vind je in onze visietekst op <https://bataljong.be/boost-je-kennis/jeugd aanbod>.

Lees meer over kind- en jongerenvriendelijk beleid

Wil je meer details kennen over enkele zaken die we aanhaalden in deze tekst? Dan kunnen we je volgende literatuur aanraden.

Kinderrechtenverdrag en kindvriendelijkheid

- <https://bataljong.be/boost-je-kennis/kindvriendelijke-steden-en-gemeenten>: Hoe maak je kindvriendelijk beleid? Zet kinderrechten centraal.
- <http://kindvriendelijkestedenengemeenten.be/home>: het label Kindvriendelijke Steden en Gemeenten in Vlaanderen belooft steden en gemeenten die aantonen dat ze ambitie hebben om op lange termijn te werken aan de kindvriendelijkheid van hun beleid.
- <https://www.vlaanderen.be/publicaties/inspiratiekader-voor-een-kindvriendelijke-stad-of-gemeente>: inspiratiekader voor een kindvriendelijke stad of gemeente.

Regie van het vrijetijdsaanbod

- <https://bataljong.be/boost-je-kennis/jeugd-aanbod>: Jeugd-aanbod registreren gaat over complementair werken aan het jeugdwerk dat je ondersteunt en activiteiten programmeren waar er blinde vlekken zijn. Maar ook over tijdelijk en multifunctioneel ruimtegebruik mogelijk maken en evenementen van jongeren faciliteren.
- <https://bataljong.be/boost-je-kennis/jeugd-aanbod/lokaal-jeugd-aanbod-vormgeven/plan-play>: het aanbod van Bataljong voor elke ambtenaar die aanbod voor kinderen en jongeren vormgeeft.

Kinderen en jongeren betrekken bij het beleid

- <https://bataljong.be/boost-je-kennis/beleidsparticipatie-van-kinderen-en-jongeren>: kiezen voor participatief besturen betekent een klimaat scheppen voor participatie die bottom-up ontstaat en zelf eerlijke participatie-initiatieven opzetten. Van de jeugdraad ondersteunen tot belevingsonderzoek opzetten. Het resultaat is een goed beleid voor en op maat van kinderen en jongeren.

